

Asian tunnus	: C-150/24 (PPU)
Asiakirjan numero	: 1
Rekisterinumero	: 1284045
Jättämisen päivämäärä	: 27/02/2024
Rekisteriin kirjaamisen päivämäärä	: 27/02/2024
Asiakirjatyyppi	: Ennakkoratkaisupyyntö hakemus : kiireellinen menettely
Viite asiakirjojen jättämisestä e-Curiassa	: Asiakirja : DC201915
Tiedoston numero	: 2
Asiakirjan jättäjä	: Norrman Wilhelm (J359503)

Antopäivä
27.2.2024Nro
321

MUUTOKSENHAKIJA A

VASTAPUOLI Rikoskomisario B

ASIA Kantelu ulkomaalaisen säilöönottoasiassa

PYYNTÖ ASIAN KIIREELLISESTÄ KÄSITTELYSTÄ

Korkein oikeus pyytää ennakkoratkaisupyynnön käsittelemistä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklan mukaisessa kiireellisessä menettelyssä. Asiassa pyydetään tulkitsemaan jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittonasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2008/115/EY (jäljempänä paluudirektiivi), joka kuuluu EUT-sopimuksen kolmannen osan V osaston alaan. Muutoksenhakija on otettu säilöön paluudirektiivissä tarkoitettua maastapoistamista varten. Säilöissäpitojaksoja on ollut peräkkäin neljä (ensimmäinen 10.9.2022–23.11.2022, toinen 5.12.2022–15.3.2023, kolmas 11.9.2023–18.1.2024 ja neljäs 7.2.2024–meneillään). Korkeimmassa oikeudessa on kysymys kolmannen, jo päättyneen säilöissäpitojakson lainmukaisuudesta. Korkein oikeus ei voi kolmannen säilöissäpitojakson lainmukaisuutta jälkikäteen arvioidessaan määrätä A:ta vapauttavaksi. Vastauksilla esitettäviin ennakkoratkaisukysymyksiin määrittyy kuitenkin A:n vapaudenmenetyksen enimmäiskeston laskennan kannalta merkityksellisesti se, onko sanotut säilöissäpitojaksot laskettava yhteen. Jos näin on, A:n säilöissäpitämiselle ei ole sen enimmäisajan keväällä 2024 täytyessä paluudirektiivin mukaista oikeudellista perustetta.

Jos asiaa ei voitaisi edellä esitetyillä perusteilla hyväksyä kiireelliseen menettelyyn, Korkein oikeus pyytää toissijaisesti, että asia käsiteltäisiin työjärjestyksen 105 artiklassa tarkoitettussa nopeutetussa menettelyssä, koska asian laatu edellä kuvatuista syistä joka tapauksessa edellyttää, että asia käsitellään ensi tilassa.

SALASSAPITOA KOSKEVA PYYNTÖ

Käräjäoikeus ja hovioikeus ovat määränneet turvapaikan hakijana olevan A:n henkilöllisyyden salassa pidettäväksi 15.9.2083 saakka tämän säilöön ottamista koskevassa asiassa oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 6 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla. Tämän vuoksi Korkein oikeus pyytää unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 95 artiklaan viitaten, että A:n anonymiteettia suojattaisiin myös käsiteltäessä asiaa unionin tuomioistuimessa.

Oikeudenkäynnin kohde

1. Asia koskee paluudirektiivissä säännellyssä tilanteessa maastapoistamista varten säilöön otetun kolmannen valtion kansalaisen asemaa. Asiassa on ensinnä kysymys siitä, onko direktiivin 15 artiklan 5 ja 6 kohdassa tarkoitettuja säilöissäpidon enimmäisaikoja määritettäessä aina otettava huomioon aiemmat säilöissäpitojaksot ja jos näin ei ole, millä edellytyksillä näitä jaksoja ei ole otettava säilöissäpidon enimmäisaikoja määritettäessä huomioon. Jos säilöissäpitojaksot on laskettava yhteen sillä tavoin, että direktiivin 15 artiklan 5 kohdassa tarkoitettu kuuden kuukauden lähtökohtainen enimmäisaika on jo täyttynyt, on lisäksi kysymys siitä, olisiko kuuden kuukauden enimmäisajan ylittämistä koskevat edellytykset tullut käsitellä viran puolesta tuomioistuimessa ennen enimmäisajan täyttymistä tai ainakin viivytyksettä sen jälkeen. Jos tuomioistuINVALVONTA on toteutettu vasta myöhemmin kuin se olisi tullut toteuttaa, on lisäksi kysymys siitä, mitä oikeudellisia seurauksia tällaiselle menettelylliselle puutteelle on annettava ja olisiko erityisesti seurauksena oltava maastapoistamista varten säilöön otetun henkilön vapauttaminen, vaikka kaikki säilöissäpidon aineelliset edellytykset täytyisivät.

Asian kannalta merkitykselliset tosiseikat

Asian tausta

2. Marokon kansalainen A saapui 10.9.2022 laittomasti Suomeen. Hän oli saapuessaan Schengenin alueen kattavassa maahantulokiellossa, jonka Alankomaat oli asettanut A:lle hänen kadottuaan kesken siellä vireille panemansa turvapaikkamenettelyn. A oli ennen Suomeen tuloaan tehnyt turvapaikkahakemuksen myös Ruotsissa sekä Sveitsissä.

3. A otettiin 10.9.2022 Suomessa säilöön paluudirektiivin 15 artiklan 1 kohtaa vastaavien ulkomaalaislain (301/2004) 121 §:n (813/2015) 1 momentin 1–3 kohdan mukaisten perusteiden nojalla. Maahanmuuttovirasto käännutti päätöksellään 25.10.2022 A:n Marokkoon. A haki 29.10.2022 Suomessa turvapaikkaa. Maahanmuuttovirasto hylkäsi 24.11.2022 turvapaikkahakemuksen ilmeisen perusteettomana, käännutti A:n Marokkoon sekä asetti hänet Schengen-alueen kattavaan maahantulokieltoon kahdeksi vuodeksi. Turun hallinto-oikeus hylkäsi välipäätöksellään 5.1.2023 A:n pyynnön käännyttämispäätöksen täytäntöönpanon kieltämisestä sekä sittemmin päätöksellään 19.12.2023 hylkäsi A:n turvapaikkaa koskeneen valituksen. Hallinto-oikeuden pääasiaratkaisun perusteluista käy ilmi, että eräät Maahanmuuttoviraston muille jäsenvaltioille tekemät takaisinottopyynnöt olivat jääneet tuloksettomiksi, ja hallinto-oikeus oli katsonut, että Maahanmuuttovirasto oli voinut asetuksen (EU) N:o 604/2013 (Dublin III -asetus) 17 artiklan nojalla katsoa olevansa toimivaltainen käsittelemään A:n turvapaikkahakemuksen.

4. A on ollut ulkomaalaislain 121 §:n nojalla säilöön otettuna ensiksi 10.9.2022–23.11.2022, toiseksi 5.12.2022–15.3.2023 ja kolmanneksi 11.9.2023–18.1.2024. Korkeimmassa oikeudessa on kysymys kolmannen säilöissäpitojakson lainmukaisuuden tutkimisesta. Kolmas säilöissäpitojakso on 18.1.2024 keskeytynyt A:n karattua Tanskaan. Poliisi on ottanut A:n uudella päätöksellä säilöön 7.2.2024 A:n tultua Dublin-palautetuksi Tanskasta Suomeen. Tämä neljäs säilöissäpitojakso on Korkeimman oikeuden käsityksen mukaan edelleen meneillään. Säilöissäpitojaksot ovat perustuneet ulkomaalaislain 121 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdan mukaiseen tarpeeseen turvata maasta poistamista koskevan asian valmistelua tai sitä koskevan päätöksen täytäntöönpanoa sekä alkuvaiheessa myös momentin 2 kohdan mukaiseen henkilöllisyyden selvittämiseen. Siltä osin kuin kysymys on ollut turvapaikkahakemuksen tekemispäivän 29.10.2022 ja hallinto-oikeuden täytäntöönpanoa koskevan välipäätöksen 5.1.2023 välisestä osuudesta asiakirjat viittaavat siihen, että

säilöönotto on 121 §:n 1 momentin 1 kohdan osalta perustunut myös turvapaikka-asian käsittelyn turvaamiseen.

5. Säilöissäpidon perusteeksi poliisi on vedonnut erityisesti A:n katoamisiin eri jäsenvaltioissa, myös Suomessa, kesken turvapaikkaprosessin, A:n kielteiseen suhtautumiseen Marokkoon palauttamista kohtaan, A:n Suomessa oleskelun aikana tekemiin rikoksiin, A:n Suomeen tulon yhteydessä tekemään erehdyttämiseen syntymäaikansa ja henkilöllisyytensä suhteen sekä säilöönoton vaihtoehtona määrätyn ilmoittautumisvelvollisuuden laiminlyöntiin kesällä 2023. Osittain tällaiset perusteet ovat syntyneet vasta toisen säilöissäpitojakson päättymisen jälkeen ja siten olleet 11.9.2023 alkaneen kolmannen säilöissäpidon perusteina uusia. Palauttamispäätöksen täytäntöönpano on asteittain edistynyt Marokon viranomaisten kanssa eri säilöönottajaksojen kuluessa ja niiden välillä.

6. Korkeimman oikeuden tarkasteltavana oleva A:n kolmas säilöissäpitojakso on alkanut poliisin päätöksellä 11.9.2023, joka on tehty ulkomaalaislain 121 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdan nojalla. Poliisin päätöksen mukaan aiemmat säilöissäpitojaksot huomioon ottaen A oli ollut säilöissä jo yhteensä 5 kuukautta 23 päivää ja edellytykset kuuden kuukauden lähtökohtaisen enimmäisajan ylittämiseksi olivat käsillä, koska maastapoistamisen täytäntöönpano oli viivästynyt sen vuoksi, ettei A ollut tehnyt yhteistyötä palauttamisen toteuttamiseksi ja ettei Marokolta ollut vielä saatu tarvittavia paluusiakirjoja. Poliisi on saattanut säilöissäpidon edellytykset Helsingin käräjäoikeuden käsiteltäväksi ja toimittanut käräjäoikeudelle myös päätöksensä 11.9.2023. Helsingin käräjäoikeudessa 15.9.2023 toimitetussa käsittelyssä ei ole esitetyn selvityksen perusteella arvioitu kuuden kuukauden enimmäisajan ylittämisen edellytyksiä eikä niistä ole käräjäoikeuden ratkaisussa lausuttu. Poliisin päätös 11.9.2023 oli merkintöjensä mukaan annettu tiedoksi A:lle itselleen.

7. Säilöissäpitoasiaa on käsitelty Helsingin käräjäoikeuden 15.9.2023 päätöksen jälkeen seuraavan kerran 7.12.2023 Etelä-Karjalan käräjäoikeudessa, joka on viran puolesta järjestänyt käsittelyn, kun säilöissäpidon kuuden kuukauden lähtökohtaisen enimmäiskeston oli havaittu saattaneen ylittyä.

Etelä-Karjalan käräjäoikeuden päätös 7.12.2023

8. Käräjäoikeus katsoi päätöksessään ensinnä, että eri säilöissäpitojaksojen kestot tuli laskea yhteen, sillä vaikka edellisestä säilöönotosta oli kulunut jonkin verran aikaa ja asiassa oli tapahtunut joitakin muutoksia, asiassa oli kuitenkin kysymys saman maastapoistamis päätöksen täytäntöönpanon turvaamisesta. Käräjäoikeus katsoi toiseksi, että kuuden kuukauden ylittämiseksi säädetty edellytykset ja kaikki muutkin säilöissäpidon jatkamisen ai-neelliset edellytykset täytyivät. Kolmanneksi käräjäoikeus katsoi, että A:ta ei tullut päästää vapaaksi ainoastaan siitä syystä, ettei asiassa ollut järjestetty viran puolesta tuomiois-tuinkäsittelyä, kun säilöissäoloa oli kestänyt yhteensä kuusi kuukautta. Käräjäoikeus mää-räsi hakijan pidettäväksi edelleen säilöissä.

Itä-Suomen hovioikeuden päätös 19.12.2023

9. A kanteli Etelä-Karjalan käräjäoikeuden ratkaisusta 7.12.2023 Itä-Suomen hovioikeu-teen, joka hylkäsi kantelun. Hovioikeus katsoi perusteluissaan muun ohessa, että säilöön-ottoasian uudelleen käsittely oli ulkomaalaislain 128 §:ssä säädetty tapahtuvaksi säilöön ote-tun pyynnöstä ja ettei A ollut pyytänyt uudelleen käsittelyä, vaikka poliisi oli päätökses-sään 11.9.2023 lausunut kuuden kuukauden ylittämisen edellytyksistä. Näillä perusteilla A:ta ei tullut vapauttaa pelkästään siitä syystä, ettei käräjäoikeus ollut ennen kuuden kuu-kauden enimmäisajan päättymistä viran puolesta lausunut mainituista edellytyksistä.

Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

10. A hakee Korkeimmassa oikeudessa muutosta hovioikeuden päätökseen 19.12.2023. A riitauttaa säilöissäpidon laillisuuden vain sillä perusteella, että kuuden kuukauden enimmäisajan ylittymistä koskevaa kysymystä ei ollut käsitelty menettelyllisesti oikein.

11. A:n vastapuolena oleva rikoskomisario vaatii, että valitus hylätään. Rikoskomisario katsoo, että 11.9.2023 alkanut kolmas säilöönottajakso on asiassa tapahtuneiden muutosten johdosta sillä tavoin uusi, ettei kuuden kuukauden lähtökohtainen enimmäisaika ole asiassa edes täyttynyt, eikä A:ta ole tullut esittämillään perusteilla vapauttaa säilöissäpidon perusteiden joka tapauksessa täytyessä.

Oikeusohjeet

Unionin oikeus

12. Euroopan unionin perusoikeuskirjan 6 artiklassa määrätään oikeudesta vapautteen ja 52 artiklan 3 kohdassa siitä, että siltä osin kuin perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taattuja oikeuksia, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat samat kuin tuossa sopimuksessa. Ihmisoikeussopimuksen 5 artiklasta ilmenee, että jotta vapaudenmenetys voitaisiin katsoa lailliseksi, sen on muun muassa tullut tapahtua lain määräämässä järjestyksessä. Saman artiklan 4 kappaleessa määrätään oikeudesta vaatia vapaudenriiston laillisuuden tutkimista viipymättä sekä vapauttamisesta, mikäli toimenpide ei ole laillinen.

13. Esillä olevan asian ratkaisu riippuu erityisesti paluudirektiivin 15 artiklan 3 sekä 5 ja 6 kohdan tulkinnasta.

14. Paluudirektiivin johdanto-osan 16 perustelukappaleessa on viitattu tavoitteeseen rajoittaa säilöönottoa ja soveltaa siihen oikeasuhteisuuden periaatetta.

15. Komission suosituksessa (EU) 2017/2338 palauttamistoimenpiteitä varten laaditusta jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten käyttöön tarkoitettua yhteisestä palauttamiskäsikirjasta on lausuttu muun ohella seuraavaa:

”14.5 Palautettavien henkilöiden uusi säilöönotto

Palauttamisdirektiivissä säädettyä säilöönoton enimmäisaikaa ei saa pidentää ottamalla palautettavat henkilöt uudelleen säilöön välittömästi heidän vapauttua säilöönotosta.

Samana henkilön uusi säilöönotto myöhemmässä vaiheessa voi olla perusteltua ainoastaan, jos tapauksen erityispiirteet ovat muuttuneet merkittävästi (esim. kolmannen maan antamat asiakirjat tai tilanteen parantuminen alkupe-
rämaassa, jolloin turvallinen paluu on mahdollista) ja jos tämä muutos johtaa siihen, että maastapoistamisen toteuttamiseen on ”kohtuullinen mahdollisuus” palauttamisdirektiivin 15 artiklan 4 kohdan mukaisesti ja jos kaikki muut 15 artiklassa säädettyt säilöönoton määräämisen ehdot täyttyvät.”

Kansallinen oikeus

16. Ulkomaalaisia koskevien turvaamistointen yleisistä edellytyksistä säädetään ulkomaalaislain 117 a §:ssä (813/2015). Pykälän 1 momentin (49/2017) 2 kohdan mukaan ulkomaalaiseen voidaan kohdistaa 118–122 ja 122 a §:ssä tarkoitettu turvaamistoimi, jos se on välttämätöntä ja oikeasuhtaista hänen maasta poistamistaan koskevan päätöksen valmistelemiseksi tai täytäntöönpanon turvaamiseksi taikka muutoin maasta poistumisen valvomiseksi. Pykälän 3 momentissa säädetään muun muassa siitä, että turvaamistoimi on mää-

rättävä päättyväksi heti, kun se ei ole enää välttämätön päätöksenteon tai täytäntöönpanon turvaamiseksi.

17. Säilöön ottamisen erityisistä edellytyksistä säädetään ulkomaalaislain 121 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa (813/2015) seuraavaa:

”121 §

Säilöön ottamisen edellytykset

Jos 118–120 §:ssä tarkoitetut turvaamistoimet eivät ole riittäviä, ulkomaalainen voidaan yksilöllisen arvioinnin perusteella ottaa säilöön, jos:

- 1) ulkomaalaisen henkilökohtaiset tai muut olot huomioon ottaen on perusteltua aihetta olettaa, että ulkomaalainen piileskelisi, pakenisi tai muulla tavalla vaikeuttaisi huomattavasti itseään koskevaa päätöksentekoa tai maasta poistamistaan koskevan päätöksen täytäntöönpanoa;
- 2) säilöönotto on tarpeellinen ulkomaalaisen henkilöllisyyden selvittämiseksi;
- 3) ulkomaalainen on syyllistynyt tai hänen epäillään syyllistyneen rikokseen ja säilöönotto on tarpeellinen maastapoistamispäätöksen valmistelun tai täytäntöönpanon turvaamiseksi;
- 4) ulkomaalainen on säilöön otettuna tehnyt uuden kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen lähinnä maastapoistamispäätöksen täytäntöönpanon viivyttämiseksi tai häiritsemiseksi.”

18. Ulkomaalaislain 123 §:ssä (813/2015) määritellään hallintoviranomaiset, jotka ovat toimivaltaisia päättämään säilöön ottamisesta, ja 124 §:n 1–2 momentissa (49/2017) säädetään viranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa säilöön ottamisesta viipymättä käräjäoikeudelle sekä käräjäoikeuden velvollisuudesta ottaa säilöön ottamista koskeva asia käsiteltäväksi neljän vuorokauden kuluessa säilöön ottamisesta. Tältä osin kysymys on säilössäpidon alkuvaihetta koskevasta tuomioistuINVALVONNASTA, joka siis toteutetaan viran puolesta. Lain 126 §:n 1 momentin mukaan käräjäoikeuden on määrättävä säilöön otettu ulkomaalainen päästettäväksi heti vapaaksi, jos edellytyksiä säilössä pitämiselle ei ole.

19. Säilössäpidon myöhempien vaiheiden osalta lain 127 §:n 1 momentissa (195/2011) ja 128 §:n 1–2 momentissa (646/2016) säädetään seuraavaa:

”127 §

Säilöön otetun päästäminen vapaaksi

Asiaa käsittelevän viranomaisen on määrättävä säilöön otettu päästettäväksi heti vapaaksi, kun edellytyksiä säilössä pitämiselle ei enää ole. Säilöön otettu on päästettävä vapaaksi viimeistään kuuden kuukauden kuluttua säilöönotto-päätöksestä. Säilöönottoaika voi kuitenkin olla tätä pidempi, ei kuitenkaan yli 12 kuukautta, jos säilöön otettu ei tee yhteistyötä palauttamisen toteuttamiseksi tai kolmannelta valtiolta ei saada tarvittavia paluuasiakirjoja ja maastapoistamisen täytäntöönpano viivästyy näistä syistä.

---

128 §

Asian käsittely uudelleen käräjäoikeudessa

Jollei säilöön otettua ulkomaalaista ole määrätty päästettäväksi vapaaksi, sen käräjäoikeuden, jonka tuomiopiiriin säilöön otetun säilyttämispaikkakunta kuuluu, on säilöön otetun pyynnöstä otettava säilöön ottamista [---] koskeva asia uudelleen tutkittavaksi. Asia on otettava käsiteltäväksi viipymättä ja viimeistään neljän vuorokauden kuluttua pyynnön esittämisestä. Säilöön ottamista koskevaa asiaa ei kuitenkaan tarvitse ottaa uudelleen käsiteltäväksi aikaisemmin kuin kahden viikon kuluttua päätöksestä, jolla käräjäoikeus on määrännyt säilöön otetun pidettäväksi edelleen säilössä asianomaisessa sijoituspaikassa. Laskettaessa tässä momentissa tarkoitettua määräaikaa ei sovel-

leta, mitä säädettyjen määräaikain laskemisesta annetun lain 5 §:ssä säädetään.

Käräjäoikeuden tulee ottaa asia uudelleen käsiteltäväksi säilöön otetun pyynnöstä 1 momentissa säädettyä aikaisemminkin, jos siihen on aihetta edellisen käsittelyn jälkeen ilmi tulleen seikan johdosta. Asiaa käsittelevän viranomaisen on välittömästi ilmoitettava säilöön otetulle ja hänen avustajalleen sellaisesta olennaisesta olosuhteista tapahtuneesta muutoksesta, joka antaa aiheen uudelleenkäsittelyyn, jollei säilöön otettua ole 127 §:n 1 momentin nojalla määrätty päästettäväksi vapaaksi.

Ennakkoratkaisun tarve

Ensimmäinen kysymys

20. Asiassa on ensiksi kyse paluudirektiivin 15 artiklan 5 ja 6 kohdassa tarkoitettujen säilöönoton enimmäisaikojen määrittämisestä tilanteessa, jossa kolmannen maan kansalainen on ollut maastapoistamista varten säilöön otettuna useana perättäisenä ajanjaksona, joiden välissä hänet on vapautettu. Paluudirektiivin säännöksistä, systematiikasta tai johdantosan perustelukappaleista ei ilmene, onko tällaiset säilöäpitojaksot poikkeuksetta laskettava yhteen vai voidaanko aikaisemmat säilöäpitojaksot jättää säilöäpidon enimmäisajan laskennassa huomioimatta ja, jos voidaan, millä perusteilla.

21. Unionin tuomioistuin ei ole Korkeimman oikeuden käsityksen mukaan ottanut oikeuskäytännössään ensimmäiseen kysymykseen ainakaan nimenomaista kantaa. Unionin tuomioistuin on asiassa C-357/09 PPU Kadzoev (tuomio 30.11.2009, EU:C:2009:741) korostanut yhtäältä sitä, ettei direktiivin 15 artiklan 5 ja 6 kohdassa sallita missään tapauksessa siinä määriteltyjen enimmäisaikojen ylittämistä (35–37 sekä 69 kohta), ja toisaalta sitä, että olisi vastoin mainitun artiklan 5 ja 6 kohdassa tavoiteltua tavoitetta taata jäsenvaltioille yhteinen säilöönoton enimmäiskesto, jos säilöönoton kesto voisi vaihdella huomattavasti tapauksesta toiseen samassa jäsenvaltiossa tai jäsenvaltiosta toiseen kansallisiin lainkäytönmenettelyihin liittyvien erityispiirteiden ja niille ominaisten seikkojen vuoksi (54 kohta). Korkein oikeus toteaa, että vastaavat syyt puoltavat sitä, että kysymystä toisiaan seuraavien säilöäpitojaksojen, joiden välissä maastapoistamismenettelyn kohteena oleva kolmannen maan kansalainen on vapautettu, yhteenlaskemisesta tai huomioimatta jättämisestä tulee paluudirektiivin soveltamisalalla tulkita yhdenmukaisesti.

22. Ensimmäistä kysymystä koskevassa asiayhteydessä on vielä syytä selvittää, että paluudirektiivin 15 artiklan 5 kohtaa vastaava ulkomaalaislain 127 §:n 1 momentin mukainen kuuden kuukauden säilöäpidon enimmäisaikaa koskeva säännös soveltuu kaikkeen ulkomaalaisen säilöäpitoon riippumatta säilöäpidon unionin oikeuden tai kansallisen oikeuden mukaisesta oikeudellisesta perusteesta. Tämän vuoksi käsillä olevassa asiassa ei ole merkitystä sillä, onko A:n säilöäpidolle ollut muitakin kuin paluudirektiivin mukaisia perusteita, vaikka unionin oikeus sinänsä vaikuttaisi sallivan muuhun kuin paluudirektiiviin perustuvan säilöäpitoajan huomioimatta jättämisen paluudirektiivin mukaisen enimmäisajan laskennassa (edellä mainittu tuomio Kadzoev, 45–48 kohta). Pääasiassa ei siksi tule lausuttavaksi, miten on suhtauduttava esimerkiksi A:n turvapaikkahakemuksen tekemispäivän 29.10.2022 ja hallinto-oikeuden täytäntöönpanokieltopyyntöä koskevan välipäätöksen 5.1.2023 väliseen säilöäpitoon (ensimmäisen säilöäpitojakson loppuvaihe ja toisen säilöäpitojakson alkuvaihe) ottaen huomioon turvapaikka-asian vireilläolosta seuraava kielto pitää henkilöä paluudirektiiviin perustuvassa säilöä tiettyyn turvapaikkamenettelyn vaiheeseen asti (ilmeisesti perusteettomien turvapaikkahakemusten osalta erityisesti määräys 5.7.2018, C ym., C-269/18 PPU, EU:C:2018:544).

23. Näin ollen Korkein oikeus ei ole sisällyttänyt ennakkoratkaisupyyntöön kysymystä siitä, miten paluudirektiivin ensimmäisajan laskennassa olisi huomioitava mahdollinen sellainen ajallinen osuus, jossa viranomaisratkaisujen perustelujen perusteella säilöissäpito vaikuttaisi hetkittäin perustuneen yhtä aikaa sekä paluudirektiiviin että sen rinnalla tai hetkellisesti kokonaan muuhun perusteeseen. Joka tapauksessa asiakirja-aineiston perusteella vaikuttaa siltä, että A:n säilöissäpito on koko ajan tai lähes koko ajan perustunut ainakin pääasiallisesti paluudirektiivin järjestelmään.

24. Korkeimman oikeuden käsityksen mukaan paluudirektiivin 15 artiklan 5 ja 6 kohdan tulkitsemista siten, että käsillä olevan asian kaltaisessa tilanteessa aiemmat säilöissäpitojaksot otettaisiin ensimmäisaikojen laskennassa huomioon, puoltaisi erityisesti se, että A:n säilöönotto on näiden säilöissäpitojaksojen aikana perustunut olennaisesti samaan oikeudelliseen perusteeseen eli A:n maastapoistamisen turvaamiseen. Näin on siitä huolimatta, että A:n säilöissäpidon tueksi esitetyissä tosiseikoissa ja oikeudellisissa perusteissa on tapahtunut joitakin muutoksia. Vastakkaista tulkintaa taas puoltaisi se, että A on ennen kolmatta säilöissäpitojaksoa ollut lähes puolen vuoden ajan vapaana ja tänä aikana jättänyt noudattamatta hänelle määrättyä lievempää ilmoittautumiseen perustuvaa pakkokeinoja sekä poistunut Suomesta Ruotsiin ja tullut palautetuksi sieltä Suomeen.

Toinen kysymys

25. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön valossa jäsenvaltiolla voidaan katsoa olevan velvollisuus varmistaa, että paluudirektiivin 15 artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettu oikeusviranomaisen valvonta toteutuu artiklan 5 kohdan mukaisen kuuden kuukauden ensimmäisajan ylittämistä koskevassa asiayhteydessä joka tapauksessa. Näin on riippumatta esimerkiksi siitä, onko säilöönottoasian tuomioistuimen käsiteltäväksi saattanut viranomaisen tai säilöön otettu kolmannen maan kansalainen tätä nimenomaisesti pyytänyt. Tässä valvonnassa tuomioistuimen on voitava viran puolesta ja säilöön otetun omista toimista riippumatta ottaa kantaa kaikkiin sellaisiin tosiseikkoihin ja oikeudellisiin seikkoihin, joilla on merkitystä säilöönoton jatkamisen kannalta. (Tuomio 5.6.2014, Mahdi, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, 49, 56 ja 62–63 kohta; ks. myös tuomio 8.11.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, yhdistetyt asiat C-704/20 ja C-39/21, EU:C:2022:858, 86 kohta.) Oikeuskäytännöstä myös ilmenee, että paluudirektiivin 15 artiklan säännöksillä on paitsi tulkintavaikutus myös välitön oikeusvaikutus (esimerkiksi tuomio 14.5.2020, Országos Idegenrendeszeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság, yhdistetyt asiat C-924/19 ja C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 288 kohta). Jäsenvaltioilla on kuitenkin edelleen menettelyllisen itsemääräämisoikeuden periaatteen mukaisesti toimivalta antaa sääntöjä säilöönoton uudelleen tarkastelua koskevaan toimeen liittyvistä menettelytavoista, joista ei ole annettu unionin oikeuden sääntöjä (mainittu tuomio Mahdi, 50 kohta). Ottaen lisäksi huomioon asian keskeisen merkityksen A:n vapaudenmenetyksen laillisuuden arvioinnissa Korkein oikeus haluaa selvyuden vuoksi varmistaa, onko paluudirektiivin 15 artiklan 3 kohdan toinen virke esteenä kansallisen lainsäädännön sellaiselle tulkinnalle, jossa artiklan 5 kohdassa tarkoitettujen kuuden kuukauden lähtökohdaisen ensimmäisajan ylittämistä koskevan tuomioistuinvalvonnan vireille saattaminen riippuu säilöön otetun esittämisestä pyynnöstä.

26. Ennakkoratkaisupyyntönsä toisen kysymyksen jälkimmäinen osuus koskee 15 artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettua tuomioistuinvalvonnan ajallisia vaatimuksia. Kyseisessä säännöksessä ei ole täsmennetty, onko tuomioistuinvalvonnan, joka kohdistuu sanotun artiklan 5 kohdan mukaisen säilöönoton kuuden kuukauden ensimmäisajan ylittämistä koskevaan hallintoviranomaisen päätökseen, tapahduttava *ex ante* eli ennen kyseisen ensimmäisajan saavuttamista. Mikäli tuomioistuinvalvontaan saadaan ryhtyä myös *ex post*, jälkikäteisesti, säännöksessä ei ole täsmennetty, missä aikataulussa tuomioistuinvalvonta on tällöin toteutettava. Korkein oikeus pitää suhteellisen ilmeisenä, että vähintään direktiivin 15 artiklan 2 kohdasta ilmenevää vaatimusta siinä tarkoitettua tuomioistuinvalvonnan

viipymättömyydestä tulisi analogisesti soveltaa myös 3 kohdan toista virkettä koskevassa asiayhteydessä, jottei tuomioistuinvalvonta menettäisi merkitystään. Tätä tukee säilöönotto ja sen jatkamista koskevien toimien samanluonteisuus säilöönotetun kannalta (ks. tältä osin mainittu tuomio Mahdi, 44 kohta).

27. Mainituilla paluudirektiivin 15 artiklan 3 kohdan toiseen virkkeeseen liittyvillä tuomioistuinvalvonnan ajallisilla vaatimuksilla on konkreettista merkitystä erityisesti arvioitaessa pääasiassa mahdollisesti tapahtuneen oikeudenloukkauksen luonnetta ja vakavuutta sekä siitä aiheutuvia oikeusvaikutuksia. Mikäli tuomioistuinvalvonnan tulee tapahtua jo ennen säilöönottamista koskevan kuuden kuukauden enimmäisajan saavuttamista, näyttäisi vapaudenmenetys jääneen jo 18.9.2023 alkaen oikeudellisesti puutteelliselle pohjalle siinä tapauksessa, että aiemmat säilöissäpitojaksot on otettava enimmäisajan laskennassa huomioon. Jos taas tuomioistuinvalvonta on toteutettavissa sanotun enimmäisajan päättymisen jälkeen, olisi vapaudenmenetyksen mahdollinen sääntöjenvastaisuus saattanut syntyä vasta myöhemmin ja mahdollisesti merkitä vakavuudeltaan lievempää loukkausta. Siten Korkein oikeus on päättänyt sisällyttämään ennakkoratkaisupyynnönsä myös kysymyksen tuomioistuinvalvontaa koskevista ajallisista vaatimuksista.

Kolmas kysymys

28. Mikäli Korkein oikeus päätyisi unionin tuomioistuimen edellä kuvattuihin ennakkoratkaisukysymyksiin antamien vastausten perusteella pääasiaa ratkaistessaan toteamaan kuuden kuukauden enimmäisaikaa koskevan tuomioistuinvalvonnan puutteellisuuden ja edelleen tästä mahdollisesti seuraavan vapaudenmenetyksen laittomuuden, on vielä kysymys siitä, mitä vaatimuksia ja reunaehtoja unionin oikeudesta johtuu tällaisen toteamuksen konkreettisia seurauksia kohtaan. Käytännössä kysymys on siitä, olisiko käräjäoikeuden tullut 7.12.2023 vapauttaa A, vaikka säilöissäpidon aineellisten edellytysten on tuolloin todettu olevan kaikilta osin käsillä ja vaikka asia on tuossa yhteydessä käsitelty menettelyllisesti oikein.

29. Paluudirektiivin 15 artiklan 2 ja 4 kohdassa säädetään velvollisuudesta vapauttaa lainvastaisesti säilöön otettu. Säännöksissä ei kuitenkaan ainakaan nimenomaisesti poissuljeta sellaista mahdollisuutta, että säilöönoton menettelyllisiä laillisuusedellytyksiä rasittanut puute voisi tuomioistuinvalvonnan seurauksena tulevaisuuteen nähden eli *ex nunc* korjautua niin, ettei välittömään vapauttamiseen olisi välttämättä aihetta.

30. Unionin tuomioistuin ei vaikuta oikeuskäytännössään ottaneen kysymykseen kantaa sellaisella tavalla, että siitä olisi johdettavissa riittävän selvä vastaus kysymykseen nyt esillä olevassa asiayhteydessä.

31. Asiassa G. ja R. (tuomio 10.9.2013, C-383/13 PPU, EU:C:2013:533) on käsitelty säilöön otetun puolustautumisoikeuksien, erityisesti oikeutta tulla kuulluksi koskevan loukkauksen seurauksia. Unionin tuomioistuin on todennut (35 kohta), että kun edellytyksiä, joilla on varmistettava laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen, ja näiden oikeuksien loukkauksen seurauksia ei ole vahvistettu unionin oikeudessa, kyseiset edellytykset ja seuraukset kuuluvat kansallisen oikeuden soveltamisalaan, kunhan tätä varten toteutetut toimenpiteet vastaavat niitä, joita sovelletaan yksityishenkilöihin kansallisessa oikeudessa säännellyissä rinnastettavissa tilanteissa (vastaavuusperiaate), eikä niillä tehdä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi unionin oikeusjärjestyksessä annettujen oikeuksien käyttöä (tehokkuusperiaate). Tuomiossa on myös viitattu sen näkökohdan merkitykseen, onko puolustautumisoikeuksien loukkaaminen voinut asiaan erityisesti liittyvien tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella johtaa toisenlaiseen tulokseen (40 kohta). Tuomion 41 kohdassa on edelleen huomautettu, että näkemys, jonka mukaan kansallisella tuomioistuimella ei olisi viimeksi mainittuun näkökohtaan liittyvää harkintavaltaa ja kuulluksi tulemistä koskevan

oikeuden mikä tahansa loukkaaminen johtaa automaattisesti säilöönoton jatkamispäätöksen kumoamiseen ja säilöönoton lopettamiseen, vaikka tällainen sääntöjenvastaisuus voisi todellisuudessa olla vaikuttamatta kyseiseen jatkamispäätökseen ja vaikka säilöönotto täytäisikin paluudirektiivin 15 artiklassa säädetyt aineelliset edellytykset, saattaa haitata kyseisen direktiivin tehokasta vaikutusta.

32. Tuomiossa mainitut näkökohdat viittaavat siihen, että kansallisella tuomioistuimella olisi harkintavaltaa arvioida välittömän vapauttamisen tarvetta menettelyllisen puutteen tullessa todetuksi jälkikäteisessä ja tuolloin asianmukaisesti toteutetussa tuomioistuinvalvonnassa. Tällaisen harkintavallan olemassaoloa puoltaisi nyt esillä olevan kaltaisessa tilanteessa sekin, että säilöön otetun vapauttaminen yksinomaan aiemman menettelyvirheen perusteella, vaikka säilöissäpidon aineelliset edellytykset täyttyvät, ei kuitenkaan lähtökohdaisesti estäisi viranomaisia ottamasta henkilöä pian vapauttamisensa jälkeen uudelleen säilöön. Korkein oikeus kiinnittää tuomion G. ja R. osalta kuitenkin huomiota siihen, että se on annettu asiayhteydessä, jossa menettelyvirhe ei ole perustunut direktiivin nimenomaiseen säännökseen, eikä siten ole selvää, missä määrin vastaava tulkinta tuomioistuinten harkintavallasta voidaan tehdä asiayhteydessä, jossa mahdollinen menettelyvirhe perustuisi paluudirektiivin 15 artiklan välittömästi sovellettaviin säännöksiin. Lisäksi unionin tuomioistuin on edellä mainitussa tuomiossaan Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid lausunut, että jos ilmenee, että paluudirektiivissä vahvistetut säilöönoton laillisuusedellytykset eivät ole täyttyneet tai eivät enää täyty, asianomainen henkilö on vapautettava välittömästi (79 kohta), mikä vaikuttaisi viittaavaan hyvinkin laajaan vapauttamisvelvollisuuteen. On kuitenkin mahdollista, että käsitteellä ”laillisuusedellytykset” on tuossa yhteydessä tarkoitettu säilöissäpidon aineellisia edellytyksiä, kun otetaan myös huomioon tuomion 76 kohdassa viitattujen paluudirektiivin säännösten luonne.

33. Kysymys on siitä, mitä vaatimuksia ja reunaehtoja unionin oikeudesta seuraa arviotaessa A:n vapaudenmenetyksen laillisuutta mahdollisesti rasittavien menettelyllisten puutteiden seurauksia. Korkein oikeus pitää edellä mainitun valossa tulkinnanvaraisena sitä, olisiko käräjäoikeuden tullut 7.12.2023 vapauttaa A, vaikka säilöissäpidon edellytysten on katsottu tuolloin olevan käsillä.

34. Korkein oikeus toteaa lopuksi selvyuden vuoksi, etteivät asiassa esitettävät ennakkoratkaisukysymykset menetä merkitystään, vaikka asian käsittelyn kuluessa A:n maastapoistaminen toteutuisi tai häntä koskeva vapaudenmenetykset muista syistä lakkaisi. Vapaudenmenetyksen kohteeksi joutuneella on nimittäin kansallisen oikeuskäytännön mukaan oikeus saada lausunto vapaudenmenetyksen laillisuudesta, vaikka hän ehtisi muutoksenhakumenettelyn aikana vapautua. Tässä asiassa sen määrittäminen, onko A:n vapaudenmenetykset ollut kunakin hetkenä laillinen, edellyttää lähtökohdaisesti vastausta kaikkiin esitettyihin ennakkoratkaisukysymyksiin. Jos Korkein oikeus joutuu ratkaisemaan nämä paluudirektiivin tulkintaa koskevat kysymykset ilman unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisua, vaarana on, että vaatimus paluudirektiivin yhdenmukaisesta tulkinnasta eri jäsenvaltioissa ei toteudu.

Ennakkoratkaisukysymykset

35. Korkein oikeus on varattuaan asianosaisille tilaisuuden lausua ennakkoratkaisupyyntönsä sisällöstä päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää SEUT 267 artiklan nojalla Euroopan unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1. a) Onko paluudirektiivin 2008/115/EY 15 artiklan 5 ja 6 kohtaa tulkittava siten, että niissä tarkoitettujen säilöissäpidon enimmäisaikojen laskennassa otetaan huomioon kaikki aiemmat säilöissäpitojaksot? Jos tällaista velvollisuutta ei kaikissa tapauksissa ole, millaisia näkökohtia on otettava huomioon arviotaessa sitä, onko aiemman säilöissäpitojakson kesto otettava enimmäisaikojen laskennassa huomioon?

b) Miten tilannetta on erityisesti arvioitava pääasiassa kysymyksessä olevan kaltaisisa olosuhteissa, joissa yhtäältä säilöissäpidon keskeinen oikeudellinen peruste eli laittomasti maassa oleskelevan kolmannen maan kansalaisen maastapoistamisen turvaaminen on säilynyt olennaisesti samana, mutta joissa toisaalta uuden säilöönnoton tueksi on vedottu osittain uusiin tosiseikkoihin ja oikeudellisiin perusteisiin, asianomainen henkilö on säilöissäpitojaksojen välisenä aikana lähtenyt toiseen jäsenvaltioon tullen palautetuksi sieltä Suomeen ja myös aikaa edellisen säilöissäpitojakson päättymisen ja uuden säilöönnoton välillä on kulunut useita kuukausia?

2. a) Onko direktiivin 2008/115/EY 15 artiklan 3 kohdan toisen virkkeen säännös esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa kuuden kuukauden enimmäisajan ylittämiseen kohdistuvan tuomioistuinvalvonnan vireille tuleminen on jätetty riippuvaiseksi säilöön otetun omasta pyynnöstä?

b) Onko direktiivin 2008/115/EY 15 artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettu tuomioistuinvalvonta, joka kohdistuu hallintoviranomaisen päätökseen säilöissäpidon kuuden kuukauden lähtökohtaisen enimmäisajan ylittämisestä, toteutettava ennen tuon enimmäisajan täyttymistä ja, jos ei, onko se joka tapauksessa toteutettava viivytyksettä kyseisen hallintoviranomaisen päätöksen jälkeen?

3. Jos direktiivin 2008/115/EY 15 artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettua tuomioistuinvalvonnan toteuttaminen on artiklan 5 kohdassa tarkoitettua säilöönnoton kuuden kuukauden enimmäisajan ylittämistä koskevassa asiayhteydessä laiminlyöty,

seuraako tästä velvollisuus päästää säilöön otettu vapaaksi, vaikka viivästyneen tuomioistuINVALVONNAN hetkellä todettaisiin kaikkien säilöissäpidon aineellisten edellytysten olevan käsillä ja asia käsiteltäisiin tuolloin menettelyllisesti oikein? Jos automaattista vapauttamisvelvollisuutta ei tällaisessa tilanteessa ole, millaisiin näkökohtiin tulee unionin oikeuden kannalta kiinnittää huomiota määritettäessä viivästyneen tuomioistuINVALVONNAN seurauksia erityisesti pääasiassa kysymyksessä olevan kaltaisissa olosuhteissa?

Saatuaan ennakkoratkaisun Korkein oikeus antaa asiassa päätöksen.

KORKEIN OIKEUS

Ari Kantor

Tuomo Antila

Kirsti Uusitalo

Lena Engstrand

Alice Guimaraes-Purokoski

Tuukka Vähätalo

Jäljennöksen oikeaksi todistaa Korkeimman
oikeuden ratkaisun antopäivänä.

Esittelijä

Tuukka Vähätalo